

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 19. marraskuuta 2018
(OR. en)

13991/18

CFSP/PESC 1021
DEVGEN 186
CLIMA 203
COPS 417
ENV 729
ONU 96
RELEX 942

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtetäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: Vesidiplomatia – Neuvoston päätelmät (19. marraskuuta 2018)

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3652. istunnossaan 19. marraskuuta 2018 hyväksymät neuvoston päätelmät vesidiplomatiasta.

NEUVOSTON PÄÄTELMÄT VESIDIPLOMATIASTA

NEUVOSTO hyväksyi seuraavat päätelmät:

JOHDANTO

1. Vesi on perusedellytys ihmisten eloonjäämisen ja ihmisarvon kannalta ja keskeinen perusta sekä yhteiskuntien että ympäristön selviytymiskyvylle. Vesi on välttämätöntä ihmisten ravitsemukselle ja terveydelle ja olennaista ekosysteemien hallinnassa, maataloudessa ja energia-alalla sekä maapallon yleisen turvallisuuden kannalta. Turvallisen juomaveden ja sanitation saatavuuden kestävä varmistaminen, kestävä vesihuollon aikaansaaminen ja veden niukkuuden ehkäisy ja tulvien vähentäminen ovat 2000-luvun tärkeimpiä globaaleja haasteita, kun maailman väestö kasvaa ja ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat yhä tuntuvampia. Koska maailman sisävesivarat ovat suurimmaksi osaksi rajat ylittäviä, niiden kestävä ja tehokas hoito on kansainvälinen kysymys niin valtiotasoa alemmilla tasoilla kuin kahdenvälisellä, alueellisella tai monenvälisellä tasollakin.
2. Veden saatavuutta ja käyttöä koskevia jännitteitä ja konflikteja nousee esiin jatkuvasti ja myös kansallisilla veteen liittyvillä konflikteilla on rajatylittäviä vaikutuksia, kun maailman vesivarantojen ja ekosysteemien saatavuus ja laatu heikentyvät ja veden niukkuuden uhka leviää. Veden niukkuus voi uhata rauhaa ja turvallisuutta, ja veteen liittyvillä riskeillä voi olla vakavat inhimilliset ja taloudelliset kustannukset. Tällä kaikella voi olla suoria vaikutuksia EU:hun, muun muassa muuttovirtojen muodossa.
3. Kaikilla tasoilla tehtävä vesiasioiden yhteistyö on yhä tärkeämpää tässä yhteydessä. EU:n globaalistrategian sekä vettä käsittelevän korkean tason paneelin ja vettä ja rauhaa käsittelevän globaalien korkean tason paneelin raportin mukaisesti tarvitaan korkean tason poliittisia toimia, jotta voidaan ehkäistä ja lieventää yhteisten vesistöjen konfliktipotentiaalia ja edistää rauhaa ja vakautta.

4. Veteen liittyviin ilmastonmuutoksen seurauksiin on puututtava, muun muassa luomalla synergiavaikutuksia vesidiplomatian ja ilmastodiplomatian välille, kuten 26. helmikuuta 2018 annetuissa neuvoston päätelmissä ilmastodiplomatiasta todetaan.

VESI JA TURVALLISUUS, VAKAUS JA KONFLIKTIEN EHKÄISY

5. Neuvosto on päättänyt vahvistaa vettä koskevaa EU:n diplomaattista toimintaa keinona edistää rauhaa, turvallisuutta ja vakautta. EU:n vesidiplomatialla on pyrittävä helpottamaan konfliktien ehkäisemistä, rajoittamista ja ratkaisemista, edistämään tasapuolista, kestäväää ja integroitua vesivarojen hoitoa niiden lähteeltä mereen ja parantamaan veteen kohdistuvien ilmastonmuutoksen vaikutusten sietokykyä. Vesiasioden yhteistyötä on hyödynnettävä alueellisen yhdentymisen edistämiseksi ja poliittiseen epävakauteen puuttumiseksi.
6. EU tuomitsee jyrkästi veden käyttämisen sodankäynnin aseena: tässä yhteydessä vesinfrastruktuurien tuhoaminen, vesien saastuttaminen tai vesiuomien ohjaaminen toisaalle veden saatavuuden rajoittamiseksi tai estämiseksi voitaisiin katsoa kansainvälisen oikeuden loukkauksiksi.
7. EU:lla on vesiasioden yhteistyössä pitkäaikaiset perinteet ja myönteisiä kokemuksia siitä, ja se jatkaa aloitteiden tekemistä kokemustensa ja tietämyksensä jakamiseksi erityisesti epävakaisissa olosuhteissa olevien kumppanimaiden kanssa.
8. Suuressa osassa Lähi-itää ja Pohjois-Afrikkaa usein toistuvien kuivuuskausien, fyysisen veden niukkuuden ja veden huonolaatuisuuden, aseellisten konfliktien, väestön pakkosiirtojen, huonon vesihallinnon ja viranomaisten toiminnan heikon tuloksellisuuden yhdistelmä vaikuttaa vesikriisin pahenemiseen. Muualla, esimerkiksi Tšad-järven alueen tai Araljärven tapauksessa, vesilähteet ovat tyrehtyneet tuntuvasti ja niihin odotetaan kohdistuvan yhä enemmän paineita kestävämmän käytön tai ilmastonmuutoksen vaikutusten vuoksi. Suurten patojen rakentaminen kansainvälisiin jokiin, kuten Niiliin tai Mekongiin, voi lisätä jännitteitä rantavaltioiden ja laajempien vaikutuksista kärsivien alueiden piirissä. EU on valmis tukemaan toimia näihin haasteisiin vastaamiseksi, kaikkien osapuolten pyynnöstä.

9. Korkeaa edustajaa, komissiota ja EU:n jäsenvaltioita kehoitetaan varmistamaan, että konfliktien ehkäisyn varhaisvaroitusjärjestelmissä otetaan huomioon veteen liittyvät turvallisuushaasteet ja vahvistetaan varhaisvaroituksen ja varhaisen toiminnan yhteyttä kaikilla toiminta-aloilla.
10. Komissiota ja jäsenvaltioita kannustetaan myös jatkamaan avun lähettämistä veden ja sanitaation saatavuuden mahdollistamiseksi muun muassa humanitaarisissa kriiseissä, jotta voidaan lisätä varautumis- ja ehkäisyvalmiuksia ihmishenkien pelastamiseksi, parantaa elinkeinoja ja elinoloja sekä edistää katastrofista tai konfliktista kärsivien väestönsien selviytymiskykyä.

RAJATYLITTÄVÄ VESIASIOIDEN YHTEISTYÖ, INSTITUUTTIOT JA HALLINNOINTI

11. EU:n vesidiplomatian keskeisenä tavoitteena on pitkäaikainen sitoutuminen yhteistyömallien edistämiseen veteen liittyviin rajatylittäviin haasteisiin vastaamiseksi. EU on valmis työskentelemään yhdessä muiden kanssa edistääkseen yhteistoiminnallista ja kestävää vesienhoitoa, alueelliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön kannustaen ja sitä tukien. Hyviä esimerkkejä tällaisesta yhteistyöstä on jo olemassa Välimeren alueella ja Latinalaisessa Amerikassa. EU kannustaa kaikkia asiaankuuluvia osapuolia ja sidosryhmiä kehittämään ja pitämään yllä rajatylittäviä järjestelyjä, mukaan lukien erityisiä instituutioita ja komissioita, niin että niiden tehokkuus voidaan maksimoida kaikilla tasoilla poliittisten ja taloudellisten jännitteiden välttämiseksi valtioiden välillä ja sisällä. Hallinnointi, sopeutumiskyky ja institutionaaliset kehykset ovat avainasemassa yhteiskunnallisten jännitteiden ja konfliktien ehkäisemisessä. Yhteisiä vesivaroja koskeva yhteistyö on elintärkeää pysyvän rauhan ja kestävä kehityksen varmistamisessa.

12. Tehokkaat rajatylittävät järjestelyt ja sopimukset, olivatpa ne maailmanlaajuisia, alueellisia tai kahdenvälisiä, edellyttävät kaikkien rantavaltioiden ja yläjuoksulla sijaitsevien maiden sitoutumista ja osallistumista. EU on myös valmis tukemaan asiaankuuluvien osapuolten välillä rakentavaa vuoropuhelua suurista infrastruktuurihankkeista, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia joko veden määrään tai laatuun. EU toistaa, että kansainvälisiä ympäristö- ja ydinturvallisuusnormeja on noudatettava kaikilta osin samalla kun EU:n naapurimaissa kehitetään hankkeita, jotka vaikuttavat rajatylittäviin vesivaroihin. EU panee tyytyväisenä merkille Keski-Aasiassa vesi- ja energiakysymyksistä käytävän rakentavan vuoropuhelun, joka on jo johtanut alustaviin sopimuksiin, sekä EU:n ja Keski-Aasian ympäristö- ja vesiyhteistyön foorumin.
13. EU aikoo jatkaa vesiasioden yhteistyöstä tehtyihin kansainvälisiin sopimuksiin sekä muihin asiaankuuluviin kansainvälisiin sopimuksiin liittymisen sekä niiden täytäntöönpanon edistämistä mainiten erityisesti yleissopimuksen maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä (Helsingin rajavesistö sopimus 1992) ja Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen kansainvälisten vesistöjen muuhun kuin liikennekäyttöön sovellettavista säännöistä (New York 1997). EU on tyytyväinen Helsingin rajavesistö sopimuksen avaamiseen maailmanlaajuisesti yleiseurooppalaisen alueen ulkopuolisille maille ja aikoo vuonna 2018 toteutettujen positiivisten tiedotustoimien perusteella edistää ja tukea edelleen uusia liittymisiä tähän yleissopimukseen.
14. EU on sitoutunut edistämään integroitua vesivarojen hoitoa ja veden tehokasta, kestävää ja yhdenmuettyä hallinnointia. Vahvistettu veden hallinnointi kaikilla tasoilla on merkityksellistä pitkän aikavälin vakaudelle. Se edellyttää asianmukaisia instituutioita, luotettavia tietoja, valmiuksien kehittämistä, tietoisuuden lisäämistä sekä rahoitusta. Sillä olisi edistettävä kestävää, pysyvää, ilmastonmuutoksen kestävää vesihuoltoa sekä veden, energian, elintarviketurvan ja ekosysteemien välisten yhteyksien huomioon ottamista. Tätä varten EU sitoutuu edelleen toimimaan alueellisten instituutioiden ja järjestöjen, kansallisten ja paikallisten viranomaisten, yhteisöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa, mukaan lukien hyödyntämällä nykyisiä parhaita käytäntöjä ja aloitteita, joita tarjoavat muun muassa olemassa olevat EU:n yhteisrahoitusta saavat kansainväliset keskusukset.

KETÄÄN EI JÄTETÄ – VESI JA AGENDA 2030 JA PARIISIN ILMASTOSOPIMUS:
MONENVÄLINEN TYÖSKENTELY

15. Sekä kestävän kehityksen toimintaohjelmassa Agenda 2030 että Pariisin ilmastopöytäkirjassa korostetaan veden monialaista olemusta ja sitä, että vesi liittyy vahvasti moniin politiikkoihin, kuten turvallisuus, ihmisoikeudet, sukupuolten tasa-arvo, ilmastonmuutos, terveys, elintarviketurva, energia, sisävesiliikenne, ympäristönsuojelu, biodiversiteetti, aavikoituminen, maaperän huonontuminen ja yleinen vähemmän resursseja vaativan kasvun tarve. Synergiavaikutusten hyödyntäminen ja kompromissien minimointi auttavat panemaan molemmat ohjelmat täytäntöön tehokkaasti ja johdonmukaisesti. EU kannattaa katastrofiriskien vähentämistä koskevan Sendain kehityksen kehoitusta parantaa uuden ja olemassa olevan kriittisen vesi-infrastruktuurin sietokykyä ja sitä, että on tärkeää lisätä tietoisuutta ja parantaa ymmärtämystä veteen liittyvistä katastrofiriskeistä ja niiden vaikutuksista yhteiskuntaan.
16. EU on sitoutunut sellaisiin ihmisoikeuksiin kuten turvallinen juomavesi ja sanitaatio, jotka ovat riittävää elintasoja koskevan oikeuden osatekijöitä. EU toteaa, että ihmisten oikeus turvalliseen juomaveteen antaa syrjimättömästi jokaiselle ihmiselle oikeuden saada henkilökohtaiseen käyttöön ja kotitalouskäyttöön riittävästi turvallista, laadultaan kelpollista, fyysisesti helposti saatavilla olevaa ja kohtuuhintaista vettä. EU toteaa myös, että ihmisten oikeus sanitaatioon antaa syrjimättömästi jokaiselle ihmiselle kaikilla elämänaloilla oikeuden fyysiseen ja kohtuuhintaiseen sanitaatioon, joka on turvallista, hygieenistä, varmaa, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti hyväksyttävää ja joka sallii yksityisyyden ja takaa ihmisarvon. Osana tätä sitoumusta EU jatkaa ympäristökysymyksiin paneutuvien ihmisoikeuksien puolustajien tukemista ja suojelemista.

17. EU vahvistaa uudelleen lujan sitoutumisensa YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanoon ja korostaa, että edistyminen tavoitteessa 6 ("Varmistetaan veden saanti, kestäväpohjainen vesihuolto ja sanitaatio kaikille") on keskeistä muiden kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Koska tähän mennessä ei ole edistytty riittävästi, kuten vettä ja sanitaatiota koskevassa vuoden 2018 yhteenvetokertomuksessa korostetaan, EU sitoutuu lisäämään näitä pyrkimyksiä kehitysyhteistyötoimiensa kautta ja kehottaa kaikkia kumppaneita ja sidosryhmiä toteuttamaan tarvittavat jatkotoimet pannakseen täytäntöön tavoitteen 6 ja sen päämäärät sekä muut veteen liittyvät kestävä kehityksen tavoitteet. Kaikkien sidosryhmien olisi hoidettava osuutensa integroidun vesivarojen hoidon tavoitteiden toteuttamisessa, myös rajatylittävällä tasolla. Päivitettyjä ja luotettavia indikaattoreita ja tietoja tarvitaan paitsi edistymisen valvonnan myös vastuullisuuden ja avoimuuden takia.
18. Naisilla, tytöillä ja nuorilla on ratkaiseva rooli inhimillisen kehityksen ja osallistavan ja kestävä kasvun saavuttamisessa. Veden ja sanitaation puutteellinen saatavuus vaikuttaa erityisesti naisiin, jotka kärsivät sen laaja-alaisista vaikutuksista, muun muassa pitkistä ja joskus turvattomista matkoista, joita he tarvitsevat veden noutamiseen tai sanitaation ja hygienia mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Neuvosto vahvistaa, että on tärkeää ottaa sukupuolinäkökohdat huomioon vesidiplomatiassa.
19. EU korostaa kiertotalouden merkittävää panosta veden säästämässä muun muassa uudelleenkäytön avulla, painottaa digitaalisten, teknologiapohjaisten ja muiden innovatiivisten ratkaisujen, erityisesti luontoon perustuvien ratkaisujen, merkitystä ja kannustaa komissiota ja EU:n jäsenvaltioita rahoittamaan vesialan innovointia koskevaa tutkimusta ja kumppanuuksia ja tarjoamaan niille kannustimia, julkiset ja yksityiset sidosryhmät osallistaen.
20. Veden ja ilmastonmuutoksen välinen yhteys on keskeisen tärkeä. Pariisin sopimuksen mukaiset sopeutumista koskevat tiedonannot antavat tilaisuuden tiedottaa kestävä ja integroitua vesivarojen hoitoa koskevista täytäntöönpanotoimista Pariisin sopimuksen ja Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisesti. YK:n pääsihteerin ilmastohuippukokouksesta 2019 tulee tärkeä tapahtuma, jossa lisätään tietoisuutta siitä, että ilmastotoimia on tehostettava sekä ilmastonmuutoksen hillitsemisen että siihen sopeutumisen osalta.

21. EU ja sen jäsenvaltiot osallistuvat yhteisiin kansainvälisiin toimiin vesiasioiden monitahoisten ja monialaisten ulottuvuuksien käsittelemiseksi kattavasti. Tältä osin EU on tyytyväinen viimeaikaisiin Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvostossa ja muilla foorumeilla käytyihin keskusteluihin, joissa yhdistetään toisiinsa vesi, ilmasto, rauha ja turvallisuus, ja kannustaa EU:n jäsenvaltioita jatkamaan näiden kysymysten ottamista mukaan turvallisuusneuvoston ja muiden asiaankuuluvien foorumien neuvotteluihin ja keskusteluihin. EU tukee päättäväisesti monenvälisen tason työskentelyä, ja se on tyytyväinen vuonna 2019 järjestettävään korkean tason poliittisen foorumin huippukokoukseen ja korostaa YK:n vettä ja sanitaatiota koskevan työskentelyn tehokkaan koordinoinnin merkitystä, erityisesti YK:n WATER-ohjelman kautta, johdonmukaisuuden parantamiseksi, tietämyksen lisäämiseksi ja järjestelmän laajuisten strategisten keskustelujen edistämiseksi. Se korostaa myös tarvetta järjestää vettä koskeva YK:n korkean tason kokous. Se on tyytyväinen YK:n vesitoimien vuosikymmenen 2018–2028 käynnistämiseen, millä on osaltaan tarkoitus vauhdittaa edistymistä kohti kestävän kehityksen tavoitteen 6 ja muiden Agenda 2030 -toimintaohjelman veteen liittyvien tavoitteiden saavuttamista.

KOHTI TEHOSTETTUA TOIMINTAA

22. EU vahvistaa jatkuvan sitoutumisensa vettä koskeviin haasteisiin vastaamiseen kaikkialla maailmassa. EU:n globaalistrategian ja uuden kehityspolitiikkaa koskevan konsensuksen mukaisesti EU toteaa, että tarvitaan konkreettisia toimia asianmukaisten vesipolitiikkojen vahvistamiseksi ja että kansainväliset toimet, intressit ja strategiat on koordinoitava paremmin. Neuvosto kehottaa korkeaa edustajaa, komissiota ja jäsenvaltioita ottamaan käyttöön kaikki saatavilla olevat välineet sen varmistamiseksi, että yhdennetyissä vesipolitiikoissa ja toimissa otetaan huomioon haasteiden koko kirjo: poliittiset, turvallisuuteen ja kehitykseen liittyvät, humanitaariset ja ympäristöhaasteet.
23. Neuvosto kannustaa korkeaa edustajaa, komissiota ja jäsenvaltioita kiinnittämään riittävää huomiota veden ja sanitaation merkitykseen, kun suunnitellaan tulevaa taloudellista ja teknistä yhteistyötä kumppanimaiden kanssa, myös seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa, ja kannustamaan yksityisen sektorin investointeja ja kumppanuuksia vesinfrastruktuurin ja valmiuksien kehittämisen alalla, jotta voitaisiin täyttää investointivajeet, joita ei voida kattaa pelkästään julkisella rahoituksella.